

## KLIENTO PROBLEMŲ YPATUMAI GERONTOLOGINIO SOCIALINIO DARBO TYRIMUOSE

### Dr. Rasa Naujanienė

Vytauto Didžiojo universitetas, Socialinio darbo institutas  
Donelaičio 52-405, LT-44244 Kaunas  
Telefonas (8 37) 32 7847; 20 9931  
Elektroninis paštas r.naujaniene@sdi.vdu.lt  
Mykolo Romerio universitetas, Socialinės politikos fakultetas, Socialinio darbo katedra  
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius  
Telefonas (8 5) 271 4620  
Elektroninis paštas r.naujaniene@sdi.vdu.lt

*Pateikta 2008 m. sausio 31 d.*

*Parengta spausdinti 2008 m. kovo 31 d.*

### Santrauka

Visuomenei senstant vis aktualesni tampa gerontologinio socialinio darbo kaip atskiros socialinio darbo srities praktikos tyrimai. Straipsnio tikslas yra aktualizuoti gerontologinį socialinį darbą ir jo specifiškumą atskleidžiant vyresnio amžiaus žmogaus, tapusio socialinio darbuotojo klientu, probleminių situacijų įvairovę. Straipsnyje pateikta gerontologinio socialinio darbo tyrimų apžvalga atskleidžia kliento kreipimosi pagalbos pradžios laikotarpio problemišumą, leidžiantį numatyti viso pagalbos proceso sudėtingumą ir daugiaprasmiškumą. Straipsnio autorė tikisi, kad pateikta teorinė medžiaga bei tyrimų apžvalga bus naudinga socialinio darbo studentams ir praktikams bei paskatins tyrėjus susidomėti gerontologinio socialinio darbo sritimi.

**Pagrindinės sąvokos:** gerontologinis socialinis darbas, žmogaus senėjimo procesai.

### Įžanga

Gerontologinis socialinis darbas yra speciali socialinio darbo sritis, kurioje senėjimo, senatvės ir jų aplinkybių teorijos susijusios su bendru socialinio darbo modeliu (Nathanson, Tirrito, 1998). Su gerontologija susijusi socialinio darbo raida vis daugiau tyrinėjama. Tačiau kiekybiškai gerontologijos srities tyrimai, deja, nevyrauja bendrajame socialiniame darbe (Austin, 1998, Koskinen, 2002). Požiūris į senatvę ir senų žmonių statusas tam tikru būdu atsispindi ir tyrimų srityje. Senų žmonių problemos, palyginti su dėmesiu vaikų ir šeimų studijoms, yra daug mažesnės (Stenson, 1993, p. 45). Vis dėlto svarbūs socialinio darbo gerontologijos tyrimai tampa vis pastabesni tarp bendrųjų socialinio darbo tyrimų, pripažįstant šios srities tyrimų indėlį kuriant žinias, metodus ir suteikiant prasmę socialinio darbo praktikai. Be to, visuomenės ir asmens senėjimas yra kompleksiniai įvykiai, todėl turėtų būti nagrinėjama daug probleminių klausimų (Väänänen, 2006). Tai padidina socialinio darbo gerontologinių tyrimų vykdymo ir panaudojimo galimybes.

Gerontologinio socialinio darbo tyrimuose yra nagrinėjama daug probleminių klausimų. Tai senų žmonių gerovė, jų politika, socialiniai kultūriniai veiksniai, paslaugos, dalykinis darbas, socialinis darbas ir globa šeimoje (Koskinen, 2002). JAV kai kurios studijos atskleidžia, kad globa šeimoje ir etiniai skirtumai yra sritys, kuriomis labiausiai domimasi. Pasigendama tyrimų, nagrinėjančių gerontologinio socialinio darbo intervencijas, pabrėžiama, kad būtina bendradarbiauti tyrėjams ir praktikams (Morrow-Howel, Burnette, 2001). Bendrojoje socialinio darbo literatūroje stinga darbų, nagrinėjančių kliento įtaką socialiniam darbui (Payne, 1997), nors klientas yra socialinio darbo esmė (Juhila, Poso, Hall, Parton, 2003). Šiame straipsnyje pateikiama trumpa Vakarų šalyse atliktų tyrimų apžvalga. Taikant kokybinę tyrimų metodologiją nagrinėjami gerontologinio socialinio darbo kliento problematikos ypatumai. Siekiama aktualizuoti gerontologinį socialinį darbą, jo specifiškumą ir atskleidžiama vyresnio amžiaus žmogaus, tapusio socialinio darbuotojo klientu, probleminių situacijų įvairovė. Tikimasi, kad Lietuvos tyrėjus sudomins tyrimuose nagrinėjami gerontologinio socialinio darbo srities klausimai.

## Gerontologinio socialinio darbo pobūdis

Senėjimo procesas ir senatvė yra unikalūs gyvenimo etapai. Žmogaus senėjimas vyksta sąveikaujant biologiniam, psichologiniam ir socialiniam senėjimo procesams. Šie procesai vyksta visą žmogaus gyvenimą, ir taip žmogaus gyvenimas padalijamas į vaikystės, suaugusio žmogaus ir senatvės etapus. Senėjimas yra daugialypis procesas, ir senatvės etape žmonės patiria kompleksinius – teigiamus ir neigiamus savo vidinio bei išorinio gyvenimo pokyčius. Tai turi įtakos bendrajam socialiniam darbui, senėjimo politikai ir socialines paslaugas gaunantiems vyresnio amžiaus žmonėms – socialinio darbo institucijų klientams. Suprantama, kad „socialinis darbas su 80-ties metų žmogumi skiriasi nuo tokio darbo su 25-čiu“ (Koskinen, 2002, p. 264). Biologinio, psichologinio ir socialinio senėjimo procesai yra labai individualūs ir vedantys prie tam tikrų pokyčių. Senatvės specifiškumas tai, kad senatvėje šie procesai pasireiškia kaip labai komplikuoti. „Dauguma pagyvenusių žmonių patiria sudėtingas netektis, sutuoktinio, draugų ar bendraamžių mirtis, kūno tonuso silpnėjimą bei socialinio statuso, prestižo ar pajamų mažėjimą“ (Naujanienė, 2002, p. 121). Kasdieninio gyvenimo kompetencijos pokyčiai susiję su silpnumu ir skirtingomis ligomis. Alzheimeris ir kitos senatvinės demencijos, psichinės sveikatos problemos, negalia, jutimų sutrikimai bei kiti sunkumai senatvėje dažniausiai pasireiškia tuo pačiu metu ar per labai jau trumpą laiką. Įveikti šiuos kompleksinius pokyčius senatvėje tampa sudėtinga užduotimi ir dažnai vyresnio amžiaus žmonės verčia ieškoti socialinių darbuotojų pagalbos. Gerontologijos socialiniai darbuotojai susiduria su sudėtingomis vyresnio amžiaus žmonių gyvenimiškomis situacijomis, kurios iš dalies yra žmogaus sukauptos gyvenimo patirties padariniai. Senatvėje pasireiškiančios sudėtinės netektys bei viso gyvenimo eigos patirtys turi įtakos vyresnio amžiaus žmogaus, tapusio socialinio darbuotojo klientu, problemų ypatumams ir lemia ypatingą gerontologinio socialinio darbo pobūdį.

Sprendžiant skirtingas ir jautrias vyresnio amžiaus žmonių problemas būtina išmanyti įvairius socialinio darbo metodus. Įvairiais atvejais taikomi grupinio darbo metodai. Praktikoje taikomos psichodinaminė ir elgesio teorijos, feministinė, radikalioji ir socialinio konstravimo perspektyvos, krizių intervencija, kognityvinė, prisiminimų pasakojimo (reminiscencinė) terapijos ir kt. (Nathanson, Tirrito, 1998, Koskinen, 2002, Naujanienė, 2007).

Gerontologijos socialiniai darbuotojai dirba vyresnio amžiaus žmonių ilgalaiškės globos sistemoje. Šiuolaikinė vyresnio amžiaus žmonių ilgalaiškė globa apima sveikatos, psichosocialinių ir asmeninių poreikių tenkinimo paslaugas žmonių, kuriems dėl senatvėje vykstančių pokyčių iškyla sunkumų. Paslaugos yra organizuojamos skirtingose institucijose. R. R. Greene (2000) pristato sistemą pagalbos vyresnio amžiaus žmonėms paslaugų, prasidedančių nuo mažiausiai asmens autonomiją apribojančių paslaugų ir pasibaigiančių paslaugomis, gerokai apribojančiomis šių žmonių nepriklausomybę. Mažiausiai asmens autonomiją apribojančios paslaugos yra įvertinimo, pirminės sveikatos priežiūros, pagalbos namuose, dienos centruose ar ambulatorinės reabilitacijos paslaugos. Daugiausiai apribojančios yra institucinės globos paslaugos, kurios gali būti organizuojamos kaip vyresnio amžiaus žmonių gyvenvietės, grupinio gyvenimo namai, globos namai ir slaugos ligoninės. Atsižvelgiant į paslaugų teikimo vietą, šios paslaugos gali būti suskirstytos į paslaugas namuose, bendruomenėje ir institucijose. Kaip teigia R.R. Greene ir P.W. Sullivan (2004), paslaugų sistemos veiksmingumą užtikrina reikiamų paslaugų prieinamumas vyresnio amžiaus žmonėms.

Institucijose teikiamos nuolatinės globos paslaugos yra plačiai diskutuojamos akademinėje literatūroje, pabrėžiant šių paslaugų brangumą ir tai, kad dauguma vyresnio amžiaus žmonių nori likti gyventi savo namuose kaip galima ilgiau (Klein, 1996, Phillips, 1996). Vis dėlto žmogui senstant nuolatinės globos poreikis didėja (Leaper, 1996, Klein, 1996). Kas trečiam aštuoniasdešimtmečiui ir vyresniam žmogui kasdieniame gyvenime yra reikalinga pagalba (Schulte, 1996, p. 151). Tačiau 2000 m. Šiaurės Europos šalyse apgyvendinimo paslaugos globos, pagalbos ir paslaugų namuose buvo teikiamos 6–10 procentų žmonių, kurių amžius yra 65 metai ir daugiau (Nacionalinė gyventojų..., 2004). Institucijose teikiamų paslaugų poreikiui turi įtakos ne tik amžius, bet ir prastėjanti vyresnio amžiaus žmonių sveikata, šeiminė padėtis, būsto sąlygos ir socialinis statusas (Klein, 1996). B. J. Taylor ir M. Donnelly (2006) nurodo, kad nėra akivaizdus ryšio tarp funkcinių poreikių tenkinimo ir poreikio apsigyventi globos namuose. Autoriai teigia, kad pagrindinis veiksnys, lemiantis žmogaus sprendimą apsigyventi globos namuose, yra „pasitikėjimo gyventi namuose praradimas“ (p. 815), ypač jeigu žmogus gyvena vienas.

## Vyresnio amžiaus klientas gerontologinio socialinio darbo tyrimuose

Šiame straipsnyje pateiktuose tyrimuose vyresnio amžiaus žmogus, remiantis chronologinio senėjimo samprata, yra priskiriamas pagyvenusio ar seno žmogaus kategorijai. Dėl tam tikros priežasties jį planuojama įtraukti arba jis yra įtrauktas į pagalbos teikimo procesą. Laikomasi nuostatos, kad socia-

liniame darbe „abstraktus klientas“ (Juhila et al., 2003, p. 16) neegzistuoja, tai yra buvimas klientu nėra duotybė, bet situacinė ir diskusinė būseną (p. 12). Taigi klientas yra asmuo, tam tikromis aplinkybėmis įgijęs kliento statusą. Kliento statusui turi įtakos paties vyresnio amžiaus žmogaus ir agentūros darbuotojų bei kitų svarbių asmenų sąveika, vyresnio amžiaus žmogaus situacija ir pats paslaugas teikiančios agentūros pobūdis. Išvardyti sąveikos veiksniai yra nagrinėjami pateikiamų tyrimų apžvalgoje, taip atskleidžiant gerontologinio socialinio darbo kliento problematikos bei pačios praktinės srities įvairovę. Apžvalgoje pateikiami penki gerontologinio socialinio darbo tyrimai, nagrinėjantys pagalbos vyresnio amžiaus žmogui teikimo pradžios aspektus, atskleidžiantys kliento kreipimosi pagalbos pradžios laikotarpio problemišumą ir leidžiantys numatyti viso pagalbos proceso sudėtingumą ir daugiaveidiškumą.

A. C. Janlöv, I. R. Halberg, K. Petersson (2005) atliko tyrimą, atskleiddami pagyvenusių ir senų žmonių patirtis tuo laikotarpiu, kai jie kreipėsi į pagalbos namuose paslaugas teikiančias tarnybas. Paprasta pokalbio forma buvo interviu su vyresnio amžiaus žmonėmis. Pokalbio metu daugiausia dėmesio buvo skiriama priežastims, dėl kurių kreipiamasi pagalbos, jų patirčiai dalyvaujant pagalbos poreikių įvertinimo procedūrose ir kaip šeimos nariai dalyvavo priimant sprendimą. Vyresnio amžiaus žmonių pasakojimai buvo aptariami atkreipiant dėmesį į jų funkcinę sveikatą ir egzistencinę dvasinę dimensiją. Tyrimas atskleidė, kad labai nenoriai kreipiamasi į tarnybas siekiant pagalbos namuose. Vyresnio amžiaus žmonės patys kovoja siekdami susigrąžinti prarastą tam tikrą gebėjimą ir siekia išsaugoti savo autonomiją bei nepriklausomybę. Tyrime dalyvavę vyresnio amžiaus žmonės yra pristatomi kaip skirtingi tiek socialiniais, ekonominiais ir kultūriniais charakteristikomis, tiek savo gebėjimu kreiptis dėl pagalbos suteikimo. Šeimos narių galimybės teikti pagalbą savo šeimos nariui taip pat buvo skirtingos. Tyrimu atskleista, kad prašyti formalios pagalbos vyresnio amžiaus žmogui prasminga. Žvelgti į šią situaciją tik kaip į praktinio problemos sprendimo paiešką yra per daug paviršutiniškas praktinės veiklos būdas. Tyrėjai teigia, kad kreipimasis pagalbos į pagalbos namuose tarnybas yra pereinamasis laikotarpis, kurio metu patiriamas tęstinumo sutrikimas, funkcinis silpimas ir socialiniai bei asmeniniai praradimai. Šiuo laikotarpiu patiriamas jausmas, kad artėja gyvenimo pabaiga. Remiantis tyrimo rezultatais, teigiama, kad socialinis darbuotojas privalo nuspręsti, ar būtina pagalba, tačiau turi būti pasirengęs vyresnio amžiaus žmogui ir/ar jo artimiesiems suteikti emocinę ir dvasinę paramą bei skatinti šio žmogaus dalyvavimą priimant sprendimus ir jo/jos savarankiškumą.

M. Nakashima, R. K. Chapin, K. Macmillan ir M. Zimmerman (2004) atliko tyrimą, kuriame buvo kalbama su senais žmonėmis ir jų artimiesiais. Buvo nagrinėjamas sprendimo priėmimo procesas, kai vyresnio amžiaus žmonės ir/ar jų artimieji kreipėsi dėl paslaugų nuolatinės globos įstaigoje. Išanalizavus duomenis, skirti trys skirtingi sprendimo priėmimo variantai: autonomiškai priimant sprendimus būtina, kad patys vyresnio amžiaus žmonės gebėtų gerai suprasti savo situaciją ir priimdami sprendimą galėtų pasinaudoti įvairiais informacijos šaltiniais; kai sprendimas priimamas bendradarbiaujant, būtina, kad vyresnio amžiaus žmonės būtų informuojami apie galimybes jiems suteikti pagalbą. Svarbu, kad sprendimo priėmimo procese būtų bendraujama su pačiais vyresnio amžiaus žmonėmis; trečiasis sprendimo priėmimo variantas buvo įvardytas kaip dvejetainis: visiškasis delegavimas, kai patys vyresnio amžiaus žmonės dėl kognityvinių sutrikimų negalėjo dalyvauti priimant sprendimą, ir aktyvus delegavimas, kai vyresnio amžiaus žmonės patys perleido teisę priimti sprendimą savo artimiesiems. Galimybė gauti sprendimui priimti reikiamą informaciją visiems tyrimo dalyviams buvo svarbiausia. Pabrėžiama, kad informacija vyresnio amžiaus žmogui privalo būti pateikiama suprantamai.

P. Nikander (2003) tyrinėjo, kaip praktikai savo susitikimų metu protokoluoja, aprašo ir priima sprendimą vertindami kliento stacionariosios globos poreikį. Tyrėja analizavo skirtingų profesijų atstovų komandos susitikimų vaizdo įrašus. Pats senas žmogus šiuose susitikimuose nedalyvavo, bet sprendimai, priiminėjami juose, buvo svarbūs jo ateičiai. Buvo sprendžiama, kur jis gyvens – namuose ar globos įstaigoje. Tyrimu atskleisti iššūkiai, keliami skirtingų kriterijų, kaip globos poreikis apibrėžiamas. Jo duomenys parodė, kaip praktikai siekia išlaikyti pusiausvyrą tarp vieni kitiems prieštaraujančių reikalavimų, sukeliančių dilemas, apribojančias šių specialistų darbą ir sprendimų priėmimą.

N. Linzer (2004) pristato tyrimą, kuriame atskleidžiamos socialiniam darbuotojui išskylančios dilemos, kai vyresnio amžiaus žmogus, patiriantis smurtą šeimoje, atsisako jam siūlomos socialinių paslaugų tarnybų pagalbos. Taikydamas atvejo analizės metodą, tyrėjas pateikia vyresnio amžiaus žmogaus atvejį, kai, sirgdamas vėžiu, vienišas, paliktas savo sūnaus ir kitų, būdamas išdidus, nesikreipia pagalbos. Savo elgesiu jis rodė poreikį būti nepriklausomas ir priešinosi bet kokiems jo laisvės apribojimams. Tyrimo rezultatais atskleista, kad pagarba vyresnio amžiaus žmogaus savarankiškumui ir darbuotojo geranoriškumas bei taktiškumas – socialinio darbo praktikos esmė. Paternalizmas, darbuotojo pagalba klientui neatsiklausus jo sutikimo, žeidžia žmogaus orumą ir didina jo priklausomybę.

K. Bassuk ir J. Lessem (2001) pateikia tyrimą, kuriame nagrinėjama vyresnio amžiaus žmonių situacijų įvairovė ir atskleidžiamas gerontologinio socialinio darbo praktikos kompleksiskumas. Tyrimo dalyviai buvo sąlyginai suskirstyti į dvi grupes. Pirmajai grupei buvo priskirti vyresnio amžiaus žmonės,

kurie patys kreipėsi pagalbos. Antrąją grupę sudarė profesionalų įvardyti „pažeidžiami klientai“, tai yra vyresnio amžiaus žmonės, patyrę išnaudojimą ir atsisakantys pagalbos namuose. Tyrimo autoriai aptaria praktikų sunkumus užmegzti ir plėtoti pasitikėjimu grįstus santykius. Pabrėžiamas poreikis įvertinti kliento sprendimo priėmimo gebėjimus ar kompetenciją dar prieš teikiant būtiną savanorišką pagalbą. Tai yra socialinis darbuotojas turi įsitikinti, ar paslaugas gaunantis vyresnio amžiaus žmogus turi reikiamų gebėjimų suprasti ir sutikti dėl teikiamų paslaugų. Tyrime pateikiami atvejai rodo, kad sprendžiant sudėtingas problemines situacijas socialiniam darbuotojui naudinga bendradarbiauti su teisininku. Toks bendradarbiavimas naudingas tiek vyresnio amžiaus žmogui, tiek pačiai praktikai.

## Išvados

- Senatvė susijusi su daugeliu pokyčių, todėl vyresnio amžiaus žmonėms būtina ilgalaikė įvairaus pobūdžio globa. Galimybė vyresnio amžiaus žmogui kuo ilgiau išlikti namuose yra prioritetinga nuostata. Ilgalaikė globa, prasidedanti nuo mažiausiai vyresnio amžiaus žmogaus autonomiją apribojančių paslaugų, baigiasi paslaugomis globos arba slaugos įstaigoje, gerokai apribojant šio žmogaus nepriklausomybę.
- Individualus senatvėje atsirandančių pokyčių pasireiškimas ir sukaupta vyresnio amžiaus žmogaus patirtis turi įtakos problemų, kurias tenka spręsti gerontologijos socialiniam darbuotojui, ypatumams ir reikalauja šios srities praktikų profesionalumo bei praktikoje taikomų teorinių modelių ir metodų įvairovės.
- Sprendimas kreiptis pagalbos į paslaugas teikiančias organizacijas yra krizinis laikotarpis tiek pačiam vyresnio amžiaus žmogui, tiek jo/jos artimiesiems. Poreikis išlaikyti orumą, išgyvenami gyvenimo pabaigos jausmai, funkcinės sveikatos silpimas, vienišumas, smurtas prieš vyresnio amžiaus žmones šeimoje yra veiksniai, būdingi šiam pagalbos teikimo laikotarpiui ir rodo viso pagalbos proceso sudėtingumą ir daugialypumą.
- Vyresnio amžiaus žmonių įtraukimas į sprendimo priimti pagalbą priėmimą, reikiamos informacijos šiems žmonėms suprantamu būdu suteikimas, gebėjimas dirbti su besipriešinančiais priimti pagalbą vyresnio amžiaus žmonėmis, socialinio darbuotojo geranoriškumas, taktiškumas, gebėjimas užmegzti kontaktus su tokiu žmogumi bei pagarba jam/jai yra būtina gerontologinio socialinio darbo praktikoje.

## Literatūra

1. Austin, D. M. *A Report on Progress in the Development of Research Resources in Social Work*. Washington, D.C.: Institute for the Advancement of Social Work Research, 1998.
2. Bassuk, K.; Lessem, J., Collaboration of Social Workers and Attorneys in Geriatric Community Based Organizations. *Journal of Gerontological Social Work*, Vol. 34 (3), 2001, p. 93–108.
3. Greene, R. R.; Sullivan, P. W. Putting Social Work Values into Action: Use of the Ecological Perspective with Older Adults in the Managed Care Arena, *Journal of Gerontological Social Work*, Vol. 42 (3/4), 2004, p. 131–150.
4. Greene, R. R. *Social Work with the Aged and Their Families*. 2<sup>nd</sup> ed. New York: Aldine De Gruyter, 2000.
5. Janlöv, A. C.; Halberg, I. R.; Petersson, K. The Experience of Older People of Entering into the Phase of Asking for Public Home Help – A Qualitative Study. *International Journal of Social Welfare*. Vol. 14, 2005, p. 326–336.
6. Juhila, K.; Poso, T.; Hall, C.; Parton, N. Beyond a Universal Client. In: Hall Christopher & et al. (eds.) *Constructing Clienthood in Social Work and Human Services*, London: Jessica Kingsley Publishers, 2003, p. 11–24.
7. Klein, T. *Determinants of Institutionalization in Old Age* In: Eisen, R. & Sloan, F.A. (eds.) *Long-term Care: Economic Issues and Policy Solutions*. Boston: Kluwer Academic Publishers, 1996, p. 149–170.
8. Koskinen, S. Socialinio darbo gerontologijoje istorinė raida. *Socialinė gerontologija: ištakos ir perspektyvos*. Kaunas: VDU, 2002, p. 260–270.
9. Leaper, R. *Elderly People and Social Services in Four EC Countries*. In: Hill, M. (ed.) *Social Work and the European Community: The Social Policy and Practice Contexts*. London: Jessica Kingsley Publisher, 1996, p. 178–197.
10. Linzer, N. An Ethical Dilemma in Elder Abuse. *Journal of Gerontological Social Work*, Vol. 43 (2/3), 2004, p. 165–173.
11. Morrow-Howell, N.; Burnette, D. Gerontological Social Work Research: Current Status and Future Directions. *Gerontological Social Work Practice: Issues, Challenges and Potential*, Vol. 36 (3/4), 2001, p. 63–79.
12. Nacionalinė gyventojų senėjimo pasekmių įveikimo strategija. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 95(1)-3501.

13. Naujanienė, R. Žmogaus adaptacija senstant. *Socialinė gerontologija: ištakos ir perspektyvos*. VDU. Kaunas, 2002, p. 120–140.
14. Nakashima, M.; Chapin R. K.; Macmillan, K.; Zimmerman, M. Decision Making in Long-Term Care: Approaches Used by Older Adults and Implications for Social Work Practice. *Journal of Gerontological Social Work*, Vol. 43 (4), 2004, p. 79–102.
15. Naujanienė, R., *Social Construction of Entering Clienthood in Gerontological Social Work*. Rovaniemi: University of Lapland, 2007.
16. Nathanson, I. L.; Tirrito, T. T. *Gerontological Social Work: Theory into Practice*. New York: Springer Publishing Company, 1998.
17. Nikander, P. The Absent Client: Case Description and Decision Making in Interprofessional Meetings. In Hall Ch.& et all. (eds.) *Constructing Clienthood in Social Work and Human Services*. London: Jessica Kingsley Publishers, 2003, p. 112–128.
18. Payne, M. *Modern Social Work Theory*. 2<sup>nd</sup> ed. Rasingstoke, Macmillan, 1997.
19. Stenson, K. Social Work Discourse and the Social Work Interview. *Economy and Society*, 1993, Vol. 22 (1), p. 42–76.
20. Phillips, J. The Future of Social Work with Older People in a Changing World. In Parton N. (ed.) *Social Theory, Social Change and Social Work*. London: Routledge, 1996, p. 135–151.
21. Schulte, B. Social Protection for Dependence in Old Age: The Case Of Germany. In Eisen, R. & Sloan, F.A. (eds.) *Long-term Care: Economic Issues And Policy Solutions*. Kluwer Academic Publishers, 1996, p. 149–170.
22. Taylor, B. J.; Donnelly, M. Professional Perspectives on Decision Making about the Long-term Care of Older People. *British Journal of Social Work*, Vol. 36, 2006, p. 807–826.
23. Väänänen, K. Funding of Ageing Research: Who-How-Why, in 18<sup>th</sup> *Nordic Congress of Gerontology: Innovations for an Ageing Society (Abstracts)*, Jyväskylä: Nordisk Gerontologisk Forening, 2006, p. 31.

## PECULIARITIES OF CLIENT'S ISSUES IN GERONTOLOGICAL SOCIAL WORK RESEARCH

**Dr. Rasa Naujanienė**

Vytautas Magnus University, School of Social Work  
Mykolas Romeris University

### Summary

In aging society the studies of gerontological social work becomes more and more important in general social work research. Nevertheless, in terms of quantity, the field of gerontology does not dominate in research on general social work. The aim of the article is to focus on gerontological social work, to stress its specificity and to reveal the diversity of peculiarities of issues relating to an old person who becomes a client of a social worker. The review of gerontological social work studies presented in the article focuses on the period when a client decides to apply for formal help. The problematic nature of practice during this period determines complexity and multifaceted practice during a follow-up process of help.

**Keywords:** gerontological social work, individual aging